

OBCIĄŻENIE (54) *sb n*

obciążenie (54), [**obciążenie**].

o oraz oba e jasne.

sg N obciążeni(e) (10). ♦ G obciążeniã (24). ♦ A obciążenie (16); -e (1), -(e) (15). ♦ I obciążeni(e)m (2) LatHar, SkarKaz, obciążenim (1) SkarŻyw. ♦ pl A obciążeniã (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde brak.

1. Nałożenie ciężaru, uczynienie czegoś ciężkim; ciężar; *gravatio Mymer²; oneris Mącz; gravitas Cn (24)* : gdyby ptaci tak wiele płodu mięsne⁸⁰ w łobie nofiły nie mogliby latać, dla tego natura opatrzaiąc to wczyniła aby one po iednym iaiu w łobie nofiły dla zbytniego obciążenia. *GlabGad H7; Mymer² 11v; Colosica onera, Ciężkie obciążenie/ obłożenie. Mącz 59d; LatHar 316.*

obciążenie czego [nieżywotne (2), żywotne (1)] (3): Złtroy ná konie ich [*Turków*] iefth bárzo łkromny krom zbythku wielkiego dla obciążenia konia. *BielKron 259v. Cf obciążenie czego czym; Zwrot.*

obciążenie czego czym (1): Więć krzyżem ciężkim zránionych rámion Pánłkich obciążenie. *LatHar 319.*

obciążenie od czego (1): chciałeś też iáko niewinny báránek/ z obciążeniem od krzyżá/ ná ofiarę być prowdzony *LatHar 278.*

Zwrot: »obciążenie wielkie na się brać« (1): [*Niemcy się stroić po usarsku jęli*] gdy obácsyli iż tho iefth pożytecznieyśza Spráwá niż obciążenie wielkie ná konie y ná łie brąć. *BielSpr 65v.*

Wyrażenie: »żywota obciążenie« = *cięża (1): Praegnatio – Żywota obcziazenie. Calep [833]b.*

Przen (2) :

obciążenie czego (1): prośzę y napominam/ áby káždy z was vkorzonym łercem Páná Bogá prośił/ áby od niego oddalił ono obciążenie wzroku y łłuchu duźnego *PowodPr 6.*

Szereg: »brzemiaczko a obciążenie« (1): Boć iárzmo moie iefth bárzo wdzięczne y brzemiaczko á obciążenie moie lekkie [*et onus meum leve Matth 11/30*]. *Leop AAA4v.*

a. *Uczucie ciężkości wewnątrz ciała (12) :*

obciążenie czego [= co jest chore] (8): Taki obłóczek znamionuie obciążenie płucz/ y ciężkość dychawiczną pierłi czyni *FalZioł V 9; Czwarte znamię, obciążenie z wielkiem boleniem głowy/ thak iż on bol głowy iefth mu barzo nieznosiłty. FalZioł V 66v, I 154d, V 5, 5v, 9v, 67. Cf obciążenie czego od czego.*

obciążenie czego od czego (1): takowa duźność nic nie iefth iedno obciążenie człoⁿkwow zwłázcza łercza od wilgoti krwi zbytniey *GlabGad L6v.*

obciążenie czego [= co powoduje chorobę] (2): Proch drugi łłachetny: ktori zachowawa nerki od obciążenia Kamienia. *FalZioł V 111v; Takież z obciążenia pothraw ołtrych, iako iefth czóśnek, czebula, etc. [...] przichadza y bolenie głowy GlabGad B3v.*

obciążenie w czym (2): VRina barwy wodney, Circul maiącza miáłłzy. Znamionuie obciążenie w tyle głowy *FalZioł V 7, V 15.*

W charakterystycznych połączeniach: obciążenie bokow, członkow (2), głowy, macice, płuc, żółádka.

b. *Odczuwanie ciężaru (1) :* prawdziwe Syná Boże⁸⁰ nośzenie bez obciążenia: y porodzenie bez boleści. *LatHar 476.*

2. *Ucisk, udręczenie, krzywda; onus Vulg, JanStat, JanPrzyw; oppressio Mącz, Cn; gravamen JanStat, JanPrzyw; angustia Cn* (23) : Eripere aliquid alicui per oppressionem, Wydrzeć komu co przes obciążenie. *Mącz* 346c, 321b.

[*obciążenie o co od kogo*: Nad tho vřtauiamÿ [...] ifz iefř by řie przidalo iakie obciążenie a zwłafczca o prziuiiele konuenczkie od papieža albo od infzich nadane. A zwłafczca od perfony moznei. ktorim by řie řamy prelaczy przeřz řię niemogly řprzeciuiacz. [...] tedy wřiifczy prelaczy [...] maiřie zlozicz y řpomocz konuenth *StatNorb* 347.]

obciążenie w czym (1): á iefřliby w czym iákíe obciążenie mieli od duchownych/ ábo iákí ábufus w kořćiele rozumieli być będziem wřzytcy oto Papieža prořić/ áby to nam było odięto *BielKron* 200v.

obciążenie czyje [= kogo] [*w tym: G sb* (4), *pron poss* (2), *ai poss* (2)] (8): ma to być zwierzono sumnieniu poborców, aby rozeznawali, z wiela by řanow [*wsí novo nasíadře*] pobor ten płacić mieli bez obciążenia ich a zrownania ku innym starým wsíam *Diar* 80; *Leop Is* 19/1; ten przewrotny człowiek [*Niemrot*] wiele ludzi zwiodł řwá zdrádlíwá á bluřniwá mowá ná řwoię řtronę/ [...] Przeto go řwięte piřmo zowie gruby łowiec przed Bogiem dla obciążenia ludzkiego. *BielKron* 7v; *LeovPrzep* b; *SkarŻyw* 479; Gdy Vrzędnik iákí nowy pożytek wynaydřie/ bez obciążenia poddányh/ pobořny/ przyřtoyny/ káždy Pan ma řie z nim dźielić. *GostGosp* 155; áby bez obciążenia řkárzacyh řie řpráwiedliwořć im byłá vczyniona [*absque quaerentium onere iustitia eis ministretur JanPrzyw* 8]. *SarnStat* 948; *SkarKaz* 244b.

obciążenie czyje [= przez kogo] (1): A ták [*Delbora i Barach*] wyzwolili od obciążenia nieprzyiácielskiego lud Izráelski. *BielKron* 49v.

W połączeniach szeregowych (3): GDźiekoľwiek Żyd przez páńřtwá nářzé poiedřie/ żaden iemu trudnořći iákíey/ álbo przykrořći/ álbo obciążenia niech nie czyni [*nullus ei aliquod impedimentum praestabit: nec molestim inferat aut gravamen JanStat* 1119] *SarnStat* 253; *GrabPospR* M4; Bo kroleřtwá ná řziemi nie řá řtáteczne/ wřzytki z řrářunkámi y morderřtwy ludzkimi y obciążeniem vbogich. *SkarKaz* 244b.

Zwroty: »obciążenie cirpieć, cierpiący« = *gravamen patiens JanStat* (1:1): sřyřać-eřćie WM raczyli i po ine czasy wielekroć i od samego zaczęcia sejmu tego, jakowe obciążenia stany pospolite cirpią od zwierzchnořći tej Panow Duchownych *Diar* 29; *SarnStat* 952.

»mieć obciążenie ([*od kogo*)]« (3): Na wříách ináczey/ bo řá iákó w niewoli/ wielkie obciążenie máią od řtářzyh przeto iákmiarz po pogáńřku żywá *BielKron* 438, 66v, 200v.

»[z czego] obciążenia nie brać« = *nie czuć się pokrzywdzonym z powodu czegoř* (1): Wielkiego řercza iefřh kto z vbořtwá obciążenia nie bierze. *BielŻyw* 85.

»obciążenie odnieřć« (1): Tákim rozrřádzieniem wypráwy tey od ludzi robotnych [...] potrářiloby řię w to/ áby żaden krzywdy trudnořći y obciążenia ná řobie nie odniořł *GrabPospR* M4.

»obciążeniem uciskać« (1): Ná ten čás tenże krol/ ktory go miánował Wilhelmus/ wielkim obciążeniem vćířkał kořćioły Boże. *SkarŻyw* 334.

»wyzwolić od obciążenia« (1): *BielKron* 49v *cf obciążenie czyje [= przez kogo]*.

Wyrażenie: »wielkie obciążenie« (3): to [słońce w widzeniu króla Zygmunta] które było ku Zachodowi prawie czarne było/ które cudo/ znaczyło wielkie obciążenie Króla Francuskiego. *LeovPrzep* b; *BielKron* 438; *SkarŻyw* 334.

Szereg: »krzywda i (albo) obciążenie« = *iniuria et gravamen JanStat* (2): y wiele zbiegow k niemu [Dawidowi] przychadzało/ ktorzy mieli iakie krzywdy albo obciążenia/ także dłużnicy *BielKron* 66v; *SarnStat* 1227.

Przen [w tym: czego (1), cum ai (1)] (2) : Algor żimność mróz. Methaphorice. Smutek. Algor animi. Obciążliwość vmysłu/ ferdeczne obciążenie. *Mącz* 6d; kiedyż będę bez wśelkiej zawady/ y bez wśzego obciążenia dufze y ciála? *LatHar* 602.

[**Wyrażenie przyimkowe:** »ku obciążeniu«: i owżem ich przelozone biuią kląthi y konuent wśiftek czaśsem zaklinaią. gdzie fie śilne zamięszkanie ślufzbi bośkiei dzieie. ku obciążeniv dufz zmarlich. *StatNorb* 375.]

3. Podatki, świadczenia (7) :

obciążenie czego [= czym] (1): Miefiacá Liftopadá w Szwabśkiej ziemi/ powśtáli chłopi przeciw pánom swoim dla obciążenia płátów *BielKron* 201v.

W połączeniach szeregowych (2): *SarnStat* 350, 892 cf »czynić wolnym od obciążenia«.

Zwrot: »czynić wolnym od obciążenia« = *liberare a gravaminibus JanPrzyw* (2): NAd to czynimy wolné/ y ná wieki wyśwobodzamy wśyśtki y káždé zośobná/ wśyśtkich náśzych obywatelów kmiećie/ od wśyśtkiéy płácéy/ podatków/ wyciągánia/ powozów/ robót które Podwodą zowá/ wćiszków/ obciążenia zboża/ ośpów *SarnStat* 350 [*idem*] 892.

Wyrażenia: »obciążenie nieznośne« (1): A Záprawdę śtád śię żaden może nie obawiać obciążenia iákiego nieznośnego/ gdyż łámi śzácunek ten czynić śobie będą *GrabPospR* L4v.

»obciążenie trudne« (2): Obciążenia trudnego w Wyprawie nietrzebá śię obawiać. *GrabPospR* Kv [*idem*] L4v.

»wielkie obciążenie« (1): *GrabPospR* Nv cf »obciążenie i trudność«.

Szereg: »obciążenie i trudność« (1): CO wśyśtko bez wielkiego obciążenia y trudności y owżem bárzo śnádnie y lekko mogliby Ich mość pánowie Polacy Litwá wćzynić *GrabPospR* Nv.

4. [Skarga:

Wyrażenie: »obciążenie żalosne«: Co Ichm. [posłów polskich] tam w bramie potkało [straż nie chciała wypuścić ich z bramy] za obciążeniem żalosnym takowym od Ichmci, tedy i nam samym jest tego bardzo lito *DiarPos* 33.]

Synonimy: 1. brzemię, ciężar, ciężkość; 2. krzywda, niewola, trudność, ucisk.

Cf **OBCIĄŻYĆ, OCIAŻENIE**